

Wet zorg en dwang (Vrijwillige en onvrijwillige zorg thuis)

Inhoud

- 1 Visie
- 2 Vrijheid, onvrijwillige zorg en de Wet zorg en dwang
- 3 Wet zorg en dwang (Wzd)
 - Wat regelt de Wzd?
 - Wils(on)bekwaam
 - Wat is onvrijwillige zorg?
 - Wat is ernstig nadeel?
 - Verschillende soorten van onvrijwillige zorg
 - Voor wie geldt de Wzd?
 - Waar geldt de Wzd?
- 4 Zorgplan en het stappenplan Wet zorg en dwang
 - Stappenplan
- 5 Rechten en plichten
 - Cliëntenvertrouwenspersoon
 - Speciale klachtenregeling in de Wzd

Inleiding

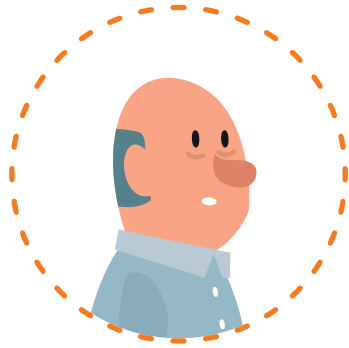
In deze brochure geven we uitleg over de Wet zorg en dwang (Wzd). We vertellen in eenvoudige taal wat deze wet betekent. De Wzd is een ingewikkelde wet. De Wzd regelt de rechten van mensen met een psychogeriatrische aandoening die zorg nodig hebben. De Wzd regelt de rechten van mensen met een psychogeriatrische aandoening* of gelijkgestelde aandoening die vrijwillig en onvrijwillig zorg ontvangen.

*Een psychogeriatrische aandoening is een ziekte, aandoening of stoornis in of van de hersenen (mede) als gevolg van ouderdom.

Meneer Van Daalen en huisarts Jan-Willem

Wat is
vrijheid
eigenlijk?

Even voorstellen

Meneer Van Daalen - 86 jaar
Meneer Van Daalen krijgt
thuiszorg en heeft een
psychogeriatrische aandoening

Mevrouw Van Daalen - 77 jaar
Echtgenote van meneer Van Daalen en
wettelijk vertegenwoordiger

Yvonne - 38 jaar
Fysiotherapeut

Alex - 56 jaar
Cliëntvertrouwenspersoon

Jan-Willem - 37 jaar
Huisarts

Robert - 44 jaar
Wzd-functionaris

Mohammed - 32 jaar
Onafhankelijke deskundige

Frans - 44 jaar
GZ-psycholoog

Johan - 58 jaar
Casemanager

Hulya - 49 jaar
Wijkverpleegkundige

1 | Visie op het leven leiden dat je lief is

We weten dat vrijheid voor iedereen belangrijk is. Ook wanneer dat door de dementie niet meer vanzelfsprekend lijkt. Door de belangen en de risico's samen zorgvuldig af te wegen zoeken we naar mogelijkheden om voor elke cliënt de bewegingsvrijheid zo groot mogelijk te houden.

We zien de Wet zorg en dwang als een hulpmiddel om onze visie op zorg voor mensen met dementie te realiseren.

Want ons doel is om ervoor te zorgen dat mensen zélf zolang mogelijk hun leven blijven leiden op de plek waar zij dit graag willen.

Onze cliënten moeten te allen tijde kunnen rekenen op goede en veilige zorg, ook op die momenten dat die tegen hun wil in moet worden verleend. Daarom vinden wij het belangrijk dat iedereen goed op de hoogte is over wat de Wet zorg en dwang betekent.

In een animatie van 90 seconden laten wij zien wat Florence bedoelt met zoveel mogelijk het leven leiden dat hem of haar lief is. Scan hiervoor de QR-code

2 | Vrijheid, onvrijwillige zorg en de Wet zorg en dwang

Ieder mens heeft recht op vrijheid. Dit recht is vastgelegd in de Nederlandse grondwet en in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Mensen hebben bijvoorbeeld de vrijheid om hun mening te geven, om zich vrij te bewegen en om hun eigen leven te leiden. Leven in vrijheid is in Nederland normaal. Voor iedereen. Dus ook voor mensen met een psychogeriatrische aandoening.

3 | Wet zorg en dwang

De Wzd is op 1 januari 2020 in gegaan. De Wzd geldt als de zorg wordt gegeven door iemand die betaald wordt voor zijn werk. De Wzd geldt niet als de zorg wordt gegeven door naasten of mantelzorgers.

Wat regelt de Wzd?

De Wzd geldt voor alle mensen met een psychogeriatrische aandoening of een gelijkgestelde aandoening. Het maakt niet uit of je thuis of in een zorginstelling woont.

De Wzd regelt dat mensen met een psychogeriatrische aandoening de zorg krijgen waar ze het mee eens zijn. Alleen als het echt niet anders kan, krijgt men onvrijwillige zorg. Onvrijwillige zorg krijgt iemand alleen om (kans op) ernstig nadeel te voorkomen, voor zichzelf of omgeving.

Wils(on)bekwaam

Iemand is wilsonbekwaam als hij per situatie/ beslissing:

- ✓ De informatie over zijn zorg of behandeling niet kan begrijpen en afwegen.
- ✓ Niet begrijpt wat de gevolgen van zijn besluit zijn.
- ✓ Niet weet dat hij een besluit neemt.

Iemand is wilsbekwaam als hij per situatie/ beslissing:

- ✓ De informatie over zijn zorg of behandeling kan begrijpen en er goed over kan nadenken.
- ✓ Begrijpt wat de gevolgen van zijn besluit zijn.
- ✓ Weet dat hij een besluit neemt.

Dit geldt ook als de persoon met een psychogeriatrische aandoening een wettelijk vertegenwoordiger heeft. Ook dan staat de wilsbekwaamheid voorop.

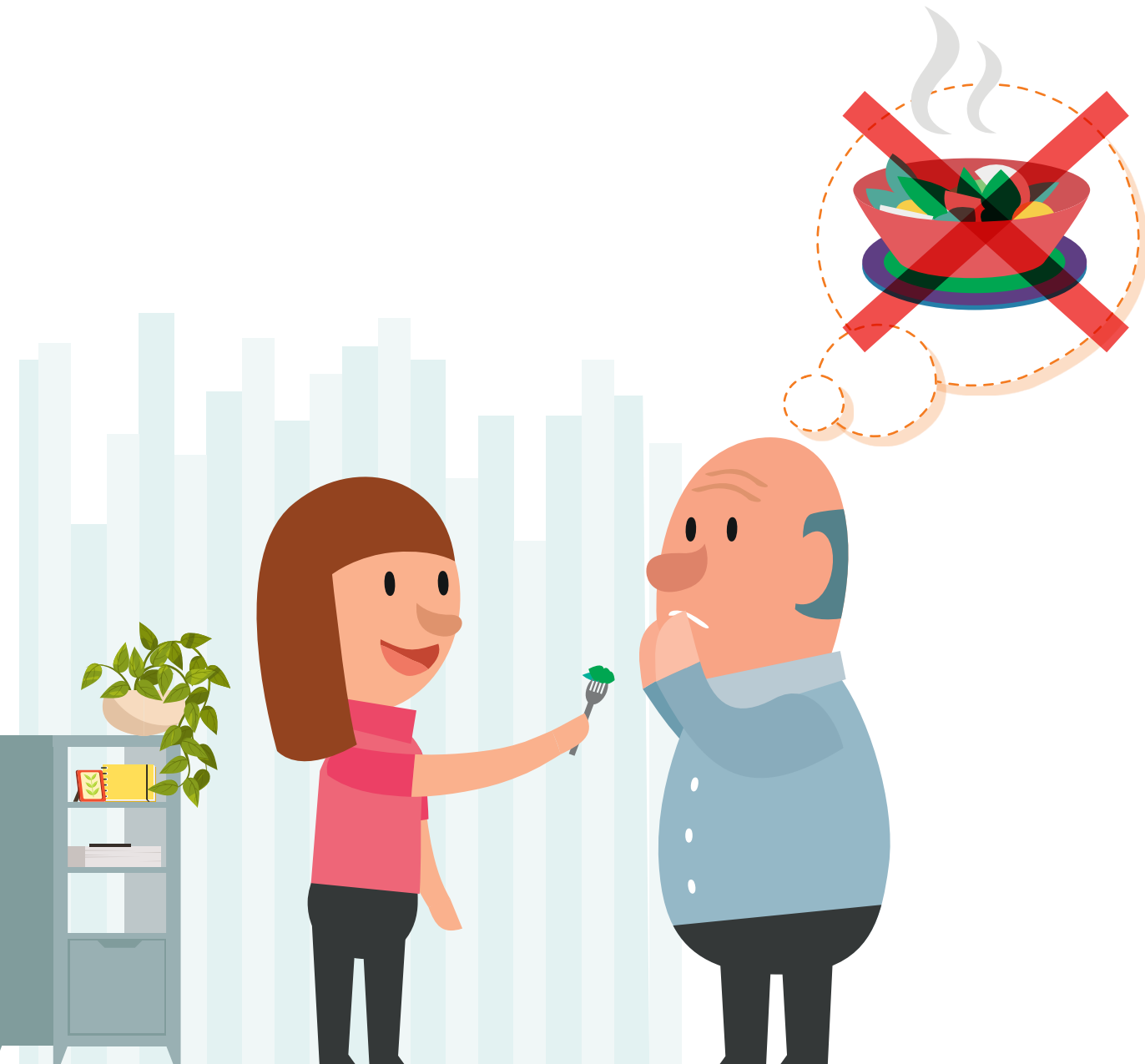
Iemand met een psychogeriatrische aandoening is wilsbekwaam, behalve als is vastgesteld dat hij wilsonbekwaam is voor een beslissing. De Wzd zegt dat een deskundige (bijvoorbeeld een arts of een GZ-psycholoog) moet vaststellen of iemand wilsonbekwaam is. Deze deskundige moet zijn mening ook bespreken met de wettelijk vertegenwoordiger van de persoon met een psychogeriatrische aandoening.

Als iemand wilsonbekwaam is, neemt zijn wettelijk vertegenwoordiger de beslissing over de zorg. Dat kan bijvoorbeeld een partner, dochter of zoon zijn.

Wat is onvrijwillige zorg?

Onvrijwillige zorg is zorg waarmee iemand met een psychogeriatrische aandoening of zijn wettelijk vertegenwoordiger niet mee instemt. Zorg is ook onvrijwillig als de wettelijk vertegenwoordiger heeft ingestemd, maar de persoon met een psychogeriatrische aandoening zich er tegen verzet. Verzet tegen de zorg kan iemand uiten in woorden of in gedrag.

Andersom geldt het niet. Als de persoon met een psychogeriatrische aandoening wilsbekwaam is en instemt met de zorg. Een wettelijk vertegenwoordiger kan wel tegen de zorg zijn. Maar er is dan **geen** sprake van onvrijwillige zorg.

Voorbeeld van onvrijwillige zorg

Wat is ernstig nadeel?

Iemand kan onvrijwillige zorg krijgen als dat echt nodig is. Om er zo voor te zorgen dat er geen ernstig nadeel is voor diegenen die zorg krijgt of voor zijn omgeving.

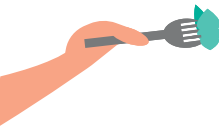
In de Wzd staat dat er ernstig nadeel is wanneer de volgende situaties zich voordoen. Of als de kans heel groot is dat dit gebeurt.

- ✓ Er is risico op overlijden van de cliënt of iemand anders.
- ✓ De cliënt of iemand anders raakt ernstig gewond of heeft veel pijn. Bijvoorbeeld door uitdroging, ondervoeding of zelf verwondend gedrag.
- ✓ De cliënt of iemand anders loopt ernstige psychische, materiële, immateriële of financiële schade op.
- ✓ De cliënt of iemand anders is ernstig verwaarloosd of weet de weg niet meer in de samenleving.
- ✓ De cliënt lokt agressie uit bij anderen.
- ✓ De algemene veiligheid van personen of goederen is in gevaar.

Opgezette buik en pijn door ondervoeding

Verschillende soorten van onvrijwillige zorg

1 Toedienen van vocht, voeding en medicatie, medische handelingen of behandelingen vanwege een psychogeriatrische of lichamelijke aandoening. Dus ook douchen, grieprik of psychofarmaca met verzet.

2 Beperking van de bewegingsvrijheid. Zoals bijvoorbeeld bedhekken, bedhekbeschermers, tegenhouden of iemand vastzetten met een riem/zitbroek in rolstoel.

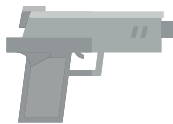
3 Insluiten. Bijvoorbeeld door het op slot doen van de slaapkamerdeur of appartement.

4 Toezicht houden op betrokkene. Bijvoorbeeld door toezichthoudende domotica (techniek in kamer), zoals uitluistersystemen, camerabewaking en bewegingssensoren.

5 Onderzoek kleding of lichaam. Bijvoorbeeld om te onderzoeken of iemand gevaarlijke voorwerpen bij zich draagt.

6 Onderzoek van de woon- of verblijfsruimte op gedragsbeïnvloedende middelen of gevaarlijke voorwerpen. Bijvoorbeeld drugs of wapens.

7 Controleren op middelen die het gedrag beïnvloeden. Zoals alcohol.

8 Beperken van de vrijheid om het eigen leven in te richten. Bijvoorbeeld het verbieden van een relatie, maar ook het beperken van een relatie. Of geen keus in eten/drinken.

9 Beperken van het recht op het ontvangen van bezoek. Er mag bijvoorbeeld alleen bezoek komen in het weekend. Of alleen familie mag op bezoek komen.

Voor wie geldt de Wzd?

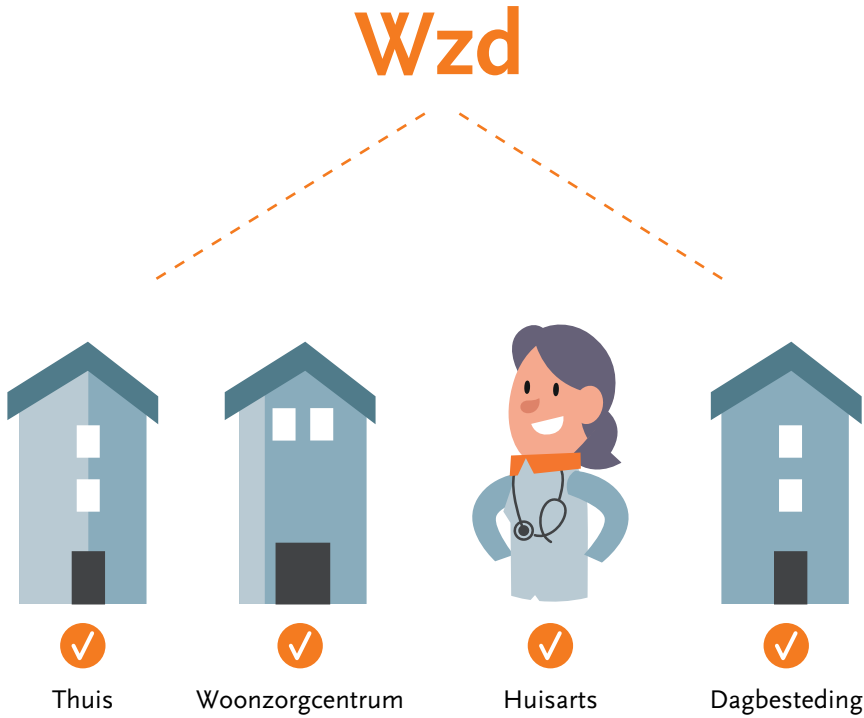
De Wzd geldt voor mensen met een psychogeriatrische of gelijkgestelde aandoening als:

- ✓ Het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) zegt dat iemand zorg nodig heeft uit de Wet langdurige zorg (Wlz).
- ✓ Een deskundige arts een diagnose van een psychogeriatrische aandoening heeft gesteld bij iemand die zorg nodig heeft.

Waar geldt de Wzd?

De Wzd geldt overal waar mensen met een psychogeriatrische aandoening met onvrijwillige zorg te maken krijgen.

- ✓ In een thuissituatie
- ✓ In een woonzorgcentrum waar ze wonen, tijdelijk verblijven of revalideren.
- ✓ In een dagbestedingslocatie.
- ✓ In een logeeropvang of in kleinschalige wooninitiatieven.

4 | Zorgplan en het stappenplan Wet zorg en dwang

De Wzd stelt eisen aan het maken van afspraken over zorg in een zorgplan. De Wzd regelt dat mensen met een psychogeriatrische aandoening alleen zorg krijgen die in het zorgplan staat. Deze zorg moet zoveel mogelijk aansluiten bij de zorgbehoefte van iemand met een psychogeriatrische aandoening.

Stappenplan

De Wzd heeft als uitgangspunt dat mensen met een psychogeriatrische aandoening vrijwillige zorg krijgen. Onvrijwillige zorg is altijd het laatste middel. Het is om ernstig nadeel te voorkomen. Eerst moeten alle andere mogelijkheden worden onderzocht. Is dan toch onvrijwillige zorg nodig, dan wordt gekozen voor de minst erge vorm. En dat zo kort mogelijk.

Mevrouw en meneer Van Daalen in gesprek met huisarts Jan-Willem

De stappen

Wanneer (dreigend) ernstig nadeel wordt geconstateerd en onvrijwillige zorg aan de orde zou kunnen zijn, wordt het stappenplan Wet zorg en dwang in werking gezet. De cliënt en zijn wettelijke vertegenwoordiger worden nauw betrokken bij het doorlopen van al deze stappen. De cliënt en zijn wettelijk vertegenwoordiger krijgen de mogelijkheid om aanwezig te zijn bij iedere stap.

Stap 0

De zorgverantwoordelijke overlegt met minimaal één andere deskundige of er een alternatief is voor onvrijwillige zorg.

Stap 1

Als uit stap 0 blijkt dat er geen andere mogelijkheden zijn voor vrijwillige zorg, dan komen er uitgebreidere overleggen met meer verschillende deskundigen. In dit overleg kan besloten worden tot inzet van onvrijwillige zorg. De intentie is altijd om de onvrijwillige zorg binnen drie maanden af te bouwen.

Stap 2

Als blijkt dat de afbouw van onvrijwillige zorg, zoals besloten in Stap 1, niet mogelijk is binnen de afgesproken termijn, dan wordt de groep uitgebreid met een niet bij de zorg betrokken deskundige. Wanneer ook dan wordt gesteld dat afbouw van de onvrijwillige zorg niet mogelijk is, ook niet door inzet van alternatieven, moet er advies worden aangevraagd bij een onafhankelijke deskundige.

Stap 3

De zorgverantwoordelijke vraagt advies aan de onafhankelijke deskundige.

Stap 4

In een multisisciplinair overleg wordt het onafhankelijke advies besproken. Afhankelijk van het advies van de onafhankelijke deskundige wordt de onvrijwillige zorg gestopt of doorgezet.

Stap 5

Ieder half jaar vindt evalautie plaats.

Het stappenplan moet altijd worden gevolgd als op dit punt, wilsonbekwame persoon met een psychogeriatrische aandoening zich niet verzet bij de volgende situaties, ook als de wettelijk vertegenwoordiger wel instemt:

- ✓ Bij medicatie die het gedrag of de bewegingsvrijheid beïnvloedt en niet volgens professionele richtlijnen wordt voorgeschreven.
- ✓ Bij beperking van de bewegingsvrijheid.
- ✓ Bij insluiting.

Als onvrijwillige zorg echt de enige manier is om ernstig nadeel voor de persoon met een psychogeriatrische aandoening of zijn omgeving te voorkomen, wordt de onvrijwillige zorg opgenomen in het zorgplan. Onvrijwillige zorg moet altijd maatwerk zijn. Dat betekent dat onvrijwillige zorg moet passen bij de persoon met een psychogeriatrische aandoening die de zorg krijgt.

In het zorgplan wordt onder andere het volgende opgeschreven:

- ✓ Situaties, vorm, duur en hoe vaak onvrijwillige zorg voorkomt.
- ✓ Het afbouwplan van onvrijwillige zorg naar vrijwillige zorg.
- ✓ Wie de onvrijwillige zorg geeft.
- ✓ Hoe het advies van de onafhankelijke deskundige wordt opgevolgd.
- ✓ Hoe lang iemand onvrijwillige zorg krijgt.
- ✓ Toezicht en kwaliteitsbewaking bij de onvrijwillige zorg door de zorginstelling en de Wzd-functionaris.

5 Rechten en plichten en de Wzd

Mensen met een psychogeriatrische aandoening krijgen meer rechten met de Wzd.

- ✓ Mensen met een psychogeriatrische aandoening hebben recht op een wettelijk vertegenwoordiger. Als er geen wettelijk vertegenwoordiger is, dan moet de zorginstelling de kantonrechter vragen een mentor te benoemen.
- ✓ Mensen met een psychogeriatrische aandoening en hun wettelijk vertegenwoordiger hebben recht op advies en bijstand van een onafhankelijk cliëntenvertrouwenspersoon.
- ✓ Zij hebben ook het recht om een klacht in te dienen bij een speciale Wzd-klachtencommissie over zaken die met onvrijwillige zorg te maken hebben.

Cliëntenvertrouwenspersoon

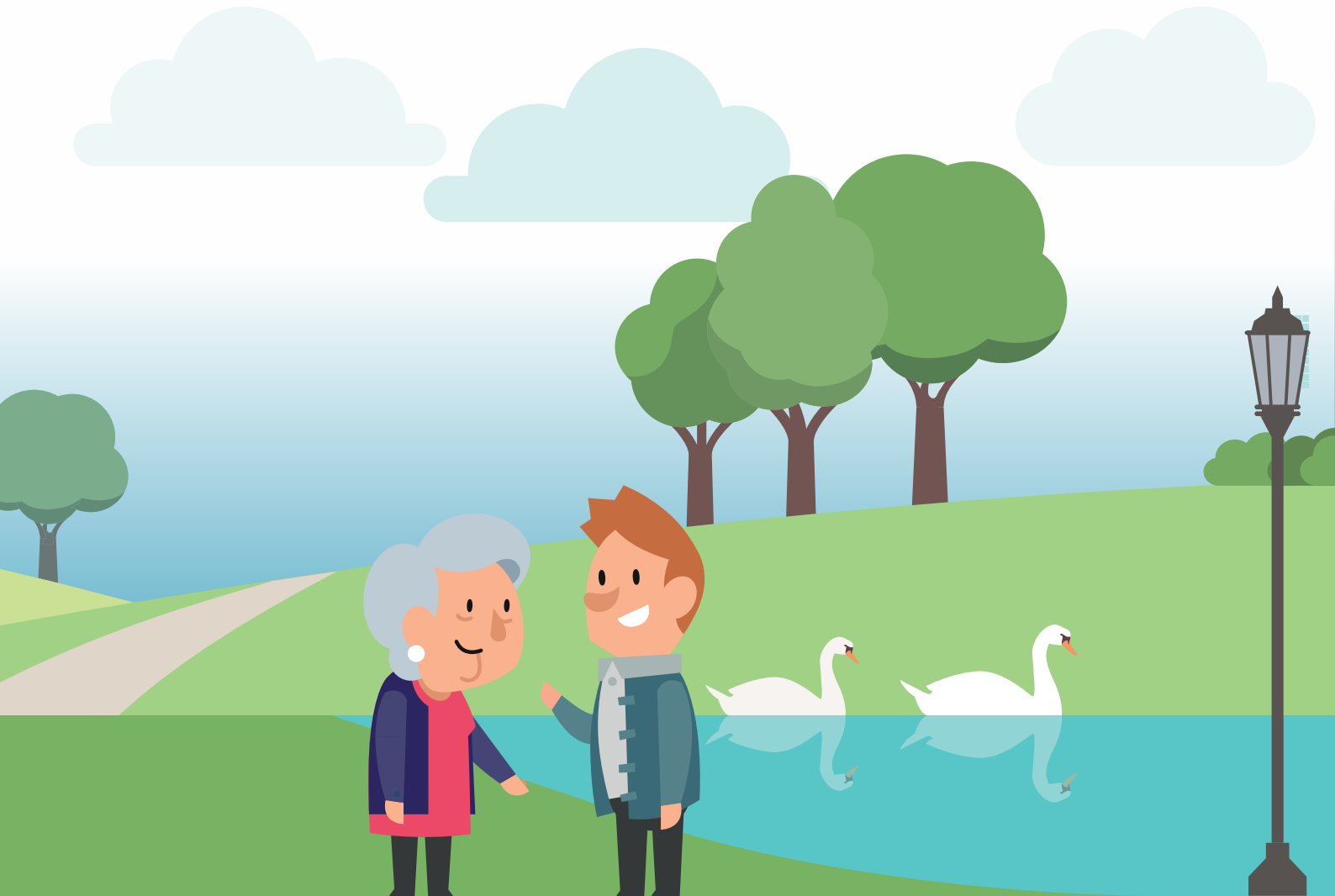
De cliëntenvertrouwenspersoon biedt partijdige ondersteuning aan iemand met een psychogeriatrische aandoening en zijn wettelijk vertegenwoordiger. De cliëntenvertrouwenspersoon staat altijd aan de kant van de persoon met de psychogeriatrische aandoening of zijn wettelijk vertegenwoordiger. Hij komt alleen op voor hun belangen. De cliëntenvertrouwenspersoon mag niet werken voor Florence of het CIZ.

Speciale klachtenregeling in de Wzd

De Wzd heeft een speciale klachtenregeling. De persoon met een psychogeriatrische aandoening of zijn wettelijk vertegenwoordiger kunnen een klacht indienen. De cliëntenvertrouwenspersoon kan hierbij helpen.

De klachtenregeling van de Wzd is onder meer van toepassing op:

- ✓ Het besluit om onvrijwillige zorg in het zorgplan op te nemen.
- ✓ Het besluit om onvrijwillige zorg uit te voeren op basis van het zorgplan.
- ✓ Klachten over de beoordeling van de wilsbekwaamheid van die persoon met een psychogeriatrische aandoening.
- ✓ Klachten over de beslissing van de Wzd-functionaris.

Mevrouw Van Daalen in gesprek met casemanager Johan

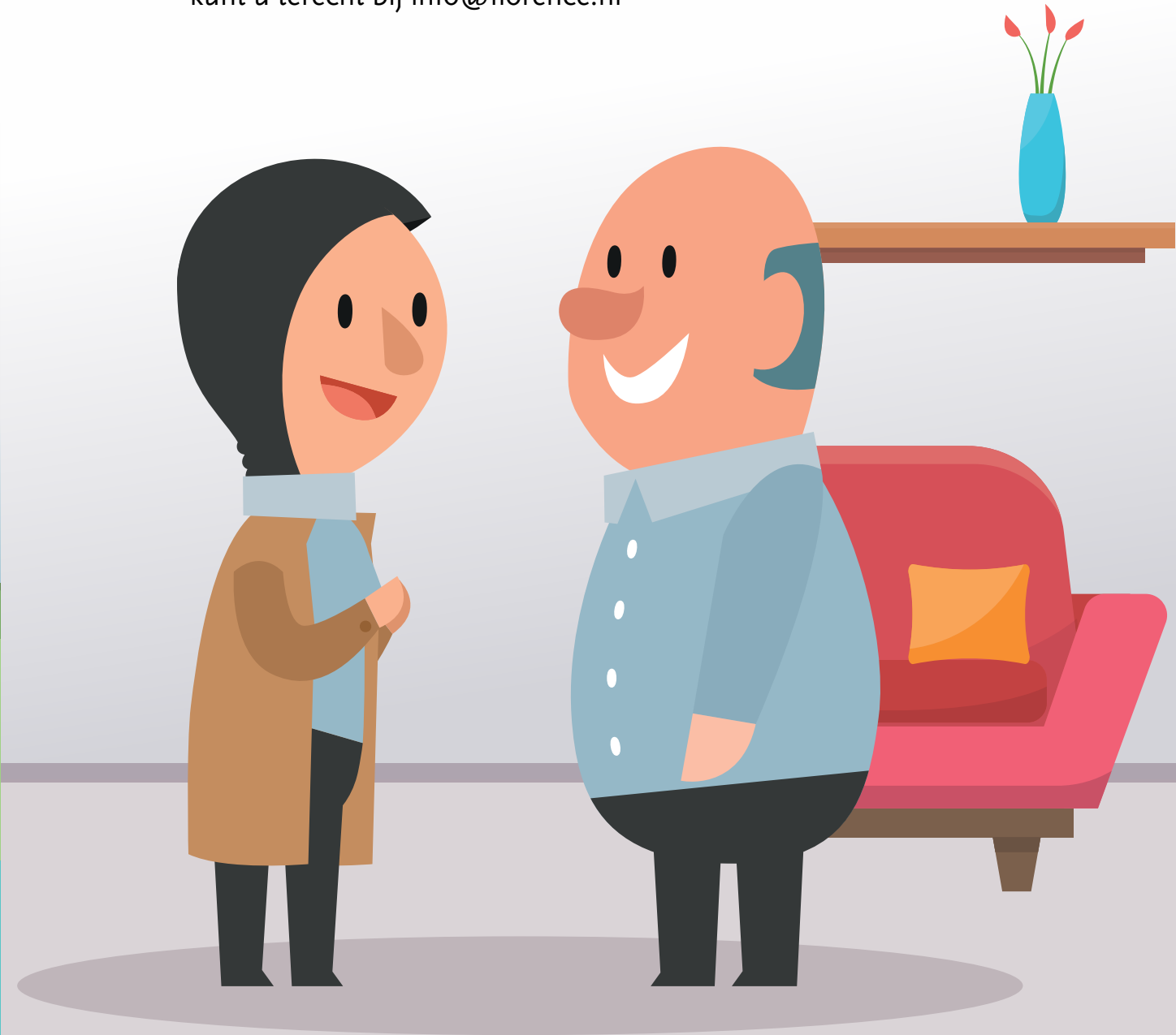
Meer informatie over de Wet zorg en dwang

Informatie van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS):

www.dwangindezorg.nl

Voor vragen over de Wet zorg en dwang kunt u terecht bij info@florence.nl

Wijkverpleegkundige Hulya bespreekt met meneer Van Daalen zijn zorgvraag.

Florence
Postbus 1005
2280 CA Rijswijk

T 070 - 41 31 000
E info@florence.nl
W www.florence.nl
  [florencezorg](https://www.facebook.com/florencezorg)